

Internet sahyp üçin düzedip taýýarlan ; Timur Kor

§ 10. Zatlaryň hilini aňladýan sözler.

184-nji gönükme. Soraglary we olaryň jogabyny okaň.

Has gara ýazylan sözleriň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyp beriň.

Nähili kepderi? **Ak** kepderi.

Nähili gawun? **Süýji** gawun.

Neneňsi suw? **Ajy** suw.

Neneňsi çal? **Turşy** Nähili

kitap? **Gyzykly** kitap.

Nähili alma? **Gyzyl** alma.

Nähili ýer? **Ýumşak** ýer.

Has gara ýazylan sözleriň şol zadyň reňkini, hilini aňladýandygyna üns beriň.

185-nji gönükme. Suratlara seredip, olaryň aşagyndaky soraglaryň jogabyny depderiňize ýazyň.

	
Nähili galam?	Nähili galam?
	
Nähili galam?	Nähili galam?

Nusga: Gyzyl galam.

Galamlaryň reňkini bildirýän sözleriň aşagyňy çyzyň.

Zatlaryň reňkini, hilini aňladýan sözler nähili? neneňsi? diýen soraglara jogap bolýar.

Meselem: gyzyl alma, gowy mata, ýiti pyçak.

186-njy gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözleriň nähili

soraglara jogap bolýandygyny aýdyň.

1. Orazyň **gara** galamy bar. 2. Kakäm **gyzykly** kitaplary köp okaýar. 3. Ejem maňa ak öňlük aldy. 4. Obamyzyň uly kluby bar. 5. **Kicijik** çagalar aýdym aýdýarlar. 6. **Uzyn** köýnekli gyzjagazlar tans edýärler. **187-nji**

gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözleri

göçüriň we olaryň zatlaryň hilini aňladýandygyny unutmaň.

Dury suw. Gyzgyn çay. Sowuk suw. Galyň ýorgan. Ýuka ýorgan.

Döwük kerpiç. Bitin kerpiç. Ýyrtyk köwüş. Ejem mana **täze** köýnek tikdi.

Göçüren sözleriňiziň nähili? neneňsi? diýen soraglara jogap bolýandygyny ýatda saklaň.

188-nji gönükme. Göçüriň. Zatlaryň hilini aňladýan sözleriň aşagyny çyzyn.

1. Kölüň dury suwunda ördekler ýüzup ýör.
2. Çopanlar arassa suwdan çeleklerini doldurdylar.
3. Biz hapysa çagalary ýazgarýarys.
4. Eli ýaşyl baýdajykly çagalar meýdança çykdylar.

Aşagyny çyzan sözleriňiz nähili soraglara jogap bolýar?

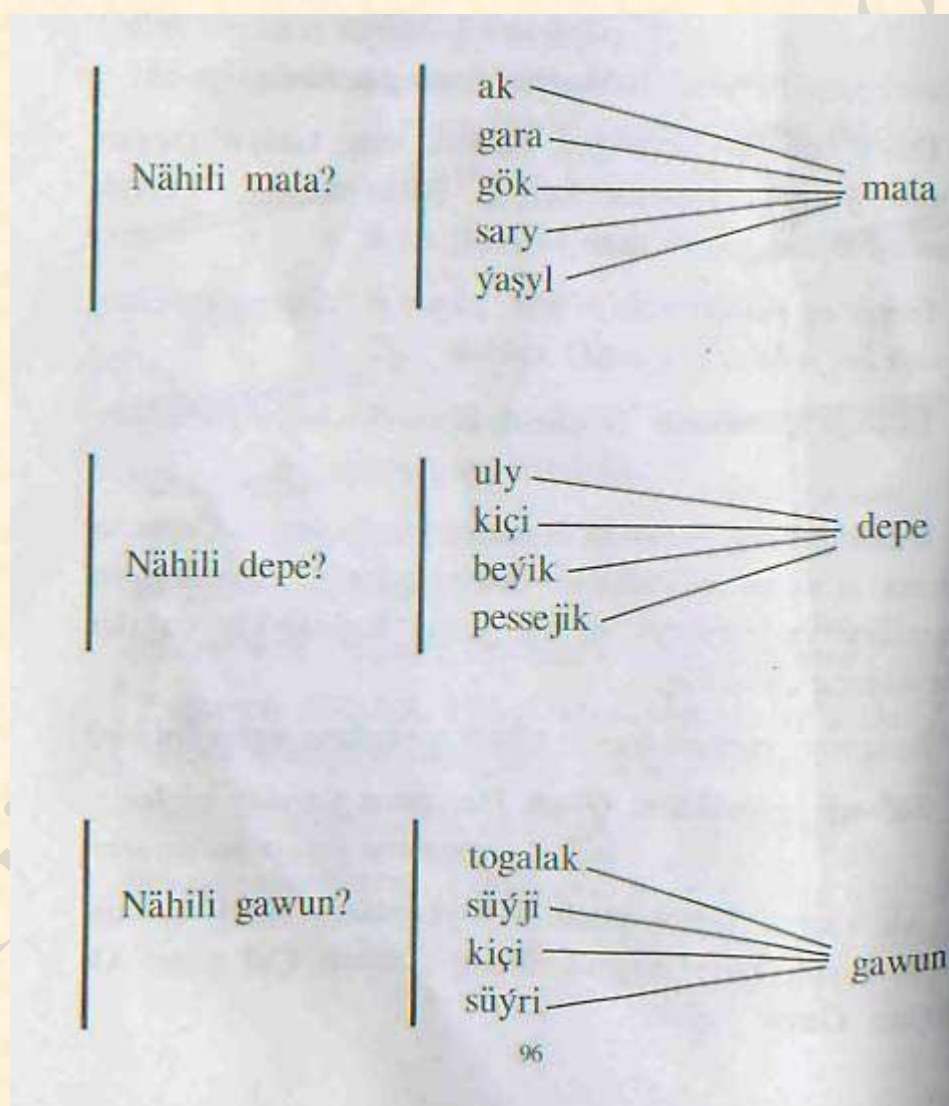
189-njy gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözler nähili soraglara jogap bolýarlar?

Ak kagyz. **Gara** mata. **Gyzyl** galam. **Sary** gawun. Gök hyýar. **Ýaşyl** ýaprak.

Mele çäkmen. **çal** mata. Ak goýun. **Gara** goýun.

Has gara ýazylan sözleri göçüriň we olaryň zatlaryň reňkini aňladýandygyny ýatda saklaň.

Zatlaryň hili şol zadyň reňkini, uly-kiçiligini, tagamyny hem bildirýär. Meselem:

190-njy gönükme. Okaň we göçüriň. Has gara ýazylan sözleriň aşagyny çyzyň. Olar nähili soraga jogap bolýarlar we şol zadyň ämesini aňladýar?

Towşan bilen gürrüň.

- Sen eýjejik, **akja** towşan,

Hany, aýdaý, näme diýjek?

- Berseňiz-ä häzir mana,

Sap-saryja käşir iýjek.

P. Ówezliýew.

191-nji gönükme. Aşakdaky bir zadyň hilini, reňkini aňladýan sözleri ulanyp, özüňizden sözlemler düzüň we depderiňize ýazyň.

Galyň, ýuka, gyzgyn, gyzyl, ýaşyl

Nusga: *Galyň* ýorgan ýyly bolýar.

192-nji gönükme. Göçüriň. Zatlaryň hilini, reňkini, aňladýan sözleriň aşagyny çyzyň we olaryň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyň.

1. Ejem maňa gyzyl matadan köýnek tikdi.
2. Biz täze goşgulary ýat tutduk.
3. Işçiler ýasy daşlary köcä düşediler.
4. Biz ýyly suwa ýuwundyk.

193-nji gönükme. Şygry labyzly okaň. Has gara ýazylan sözleri göçüriň.

Pagta.

Men **akja** pagta, Ösýän

boy alyp.

Bag ýaly bolýan

Kem-kem ulalyp.

Ýapragym ýaşyl, Sary

gülüm bar.

Sary gülümde

Süýji balym bar.

A. Omarowa.

Göçüren sözleriňiz nähili soraglara jogap bolýar?

194-nji gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözler nähili soraglara jogap bolýar?

Uy bag. Kiçijik köýnek. **Beýik** jaý. **Gysga** palto. **Kicijik** çaga.

Beýik dag. **Pessejik** depeler. **Uzyn** don.

Has gara ýazylan sözleri göçüriň we olaryň zatlaryň uly-kiçiligini aňladýandygyny ýatda saklaň.

195-nji gönükme. Okaň we göçüriň. Has gara ýazylan sözleriň nähili soraglara jogap bolýandygyny aýdyň.

Tegelek çörek. **Süýri** gawun. **Togalak** daş. **Ýasy** demir. Giň balak. **Dar** köýnek.

Has gara ýazylan sözleriň zatlaryň şekilini bildirýändigini ýatda saklaň.

196-njy göiukjne. Okaň, zatlaryň reňkini aňladýan

sözleri biraýry, tagamyny aňladýanlary biraýry göçüriň.

1. Tomsuna Sary gawunlar, gara, ak uzumler, gyzył pomidorlar köp bolýar.
2. Öý haýwanlary aý suwy icmeýärler.
3. Meniň ýaşyl, gök galamlarym bar.
4. çölde süýji suwi guýular köp.

Göçüren sözleriňiz nähili soraglara jogap bolýar? **197-nji gönükme.** Okaň.

Zatlaryň reňkini, hilini bildirýán sözleri tapyň we olaryň nähili soraga jogap bolýandygyny aýdyň.

Turaç.

Turaç gysga guýrukly, çal reňkli guşdur. Horazlary mäkiýanlaryna garanda birneme ulurak. Turaç gelşikli, owadan guşdyr.

Turaç çalt uçýar, sülgün ýaly tiz ýorgalaýar. Ol uçanda, birbada dik ýokary galsada, onçakly uzaga gítmeýár.

Derrew gonýar we garamtyl, al-ýaýyl çöplüklere, gök ýylgynlyklara sümýär.

A. Gylyjow.

198-nji gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözleriň nähili soraga jogap

bolýandygyny aýdyp beriň.

Üns beriň!

Uly köçeleriň çatrygynda ýolçyrasy goýulýar. Ol **gyzyl, sary, ýaşyl** reňklerde ýanyp bilýár. Ýolçyrasy gyzyl, sary reňklerde ýansa, sen durmaly.

Eger ol ýaşyl reňkde ýansa, onda sen ýoldan geçip bilýärsiň. Çagalar, ýoldan geçjek bolanyňyzda, su düzgüni unutmaň!

199-njy gönükme. Göçüriň. Nokatlaryň ýerine şol zatlaryň hilini, tagamyny, reňkini ýa-da şekilini aňladýan sözleri ýazyň.

...kömür

...burç

...gar

...mata

...suw

...köýnek

...üzüm

...don ...çal

...ädik

Nusga: Gara kömür. Ak gar. ...

Nähili?, neneşi? diýen soraglara jogap bolýan sözleriň aşagyny çyzyň.

200-nji gönükme. Okaň. Has gara ýaiylan sözleriň nähili soraglara jogap bolýan-dygyny, olaryň zatlaryň nämesini aňladýandygyny aýdyp beriň.

1. Ak pagta biziň baýlygymyzdyr. 2. Atam **gara** telpek, **goňur** çäkmen geýýär.
3. Gurbangülüň **ullakan** gurjagy bar. 4. Ussa **döwük** zatlary bejerýär.
5. Biz **turşy** çal içdik. 6. Men **ýuwan** gatygy halaýaryn. **Ýuwan** agaran saglyk üçin peýdalydyr.

201-nji gönükme. Okaň. Has gara ýazylan sözleri göçürüp alyň we olaryň zatlaryň nämesini aňladýandygyny aýdyp beriň.

Kakamyň gujagy.

Kakamyň gujagy nähili gowy! Onuň gujagyndan **gök** otlaryň ysy gelip dur.

Ol uly elleri bilen meniň başymy sypalaýar.

Kakamyň gujagyndan düşsem, ony Bäşim eýelejek bolup dur. Meniň bolsa kakamyň **ýakymly** gujagyny hiç kime beresim gelmeýär.
